

KOORDINACE ÚZEMNÍCH PLÁNŮ A POZEMKOVÝCH ÚPRAV - PŘÍRUČKA AKTUALIZOVANÁ PO DESETI LETECH

Územní plán a pozemkové úpravy jsou nástroje, které zásadním způsobem ovlivňují podobu nezastavěného území. Jejich tvorba a vznik představuje nejen v ČR, ale v celé střední Evropě poměrně zavedené procesy s propracovanými postupy a dosti dlouhou tradicí. V plánování a přetváření nezastavěného území, zejména venkovské krajiny, mají svou pevnou pozici a nezastupitelné místo. Tím méně je pochopitelné, že přes mnohé styčné body, ba i překryvy, při plánování území dosud prakticky neexistuje pro koordinaci územních plánů a pozemkových úprav legislativní a metodický rámec. Tato skutečnost byla v roce 1999 podnětem pro zpracování příručky s názvem „Koordinace postupu zpracování územně plánovací dokumentace a návrhu komplexních pozemkových úprav“. Nová legislativa obou nástrojů i nové problémy jejich paralelního i postupného pořizování v území vyvolaly naléhavou potřebu zpracovat příručku novou. Proto vznikla po 10 letech za spolupráce odborníků z Ústavu územního rozvoje a z brněnské pobočky Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy v. v. i., aktualizovaná podoba této příručky. Jejím cílem je vzájemné seznámení zpracovatelů i pořizovatelů obou oborů s procesy a postupy tvorby těchto důležitých dokumentů, ale zejména vymezení pravidel pro relativně bezkonfliktní návaznost a pro vzájemnou spolupráci. Příručka byla připomínkována deseti odbornými oponenty. 1. června 2010 byla prezentována na stránkách Ústavu územního rozvoje. Příručka, která se svým uspořádáním značně liší od své předchůdkyně vydané v roce 2000, je určena zejména pracovníkům veřejné správy a projektantům obou nástrojů.

Vznik první příručky a její obsah

Styčnými body obou procesů jsou zejména návrhy společných zařízení pozemkových úprav a návrh veřejně prospěšných staveb a opatření územních plánů. Spory o kompetence, nejasná návaznost a nedostatečná komunikace mezi pořizovateli obou nástrojů přiměly v roce 1999 Odbor územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj a Ústřední pozemkový úřad Ministerstva zemědělství ke společnému jednání a následnému zadání odborné příručky. Zpracováním byl pověřen Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy za gesci pozemkových úprav a Ústav územního rozvoje za územní plánování. V úvodních kapitolách byly samostatně představeny pozemkové

úpravy a územní plán. Klíčovou kapitolu tvořil vlastní popis koordinace obou nástrojů reprezentovaný na jednotlivých typech společných opatření (protierozní opatření, vodohospodářská opatření, cestní síť, územní systémy ekologické stability a krajinný ráz). Významnou kapitolu tvořila informace o řešení problematiky plánování krajiny v Německu a Rakousku, kde byl výstižně popsán způsob integrace krajinného plánu do územního plánu a jejich společné schvalování, jakož i následná integrace krajinného plánu do pozemkových úprav včetně neustálé a významné účasti veřejnosti v průběhu celého procesu. Krajinný plán zde byl představen jako spojovací článek mezi územním plánem a komplexní pozemkovou úpravou, který dokáže respektovat jednotu a přirozené funkce venkovského prostoru.

Důvody pro aktualizaci příručky

Mezi lety 2002 a 2006 byly pro územní plánování i pozemkové úpravy vydány nové zákony, které oba plánovací procesy významně mění jak po obsahové, tak po procedurální stránce. Jedná se o zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu ve znění pozdějších předpisů, Stavební zákon, (dále též SZ) a zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále též ZoPÚ). To způsobilo jistou zastaralost původní příručky. Dalším důvodem je poměrně častá situace, kdy se po zpracování a zapsání pozemkových úprav do katastru nemovitostí ukazuje obvykle jako nezbytné přičít v dané obci ještě změnu územního plánu, protože umístění navržených společných zařízení (hlavně cesty, protierozní opatření a skladebné části ÚSES) doznalo v rámci pozemkových úprav patrných změn oproti územnímu plánu v důsledku jednání s vlastníky nebo díky upřesnění umístění těchto zařízení na základě podrobnějších přírodních, hydrogeologických či pedologických údajů, které zpravidla má projektant PÚ oproti projektantu ÚP k dispozici. To značně prodražuje i časově protahuje již tak dosti náročné pořízení pozemkových úprav. Pozemkové úřady tedy usilují o to, aby stavby a opatření navržené v územním plánu (dále též ÚP) byly v nezastavěném území vymezeny a zakresleny natolik obecně, aby jejich zpřesnění v rámci pozemkových úprav (dále též PÚ) nemuselo být chápáno jako podnět pro změnu územního plánu. Rovněž není jasno, jak postupovat, v případě, je-li jeden z obou dokumentů hotov a druhý se připravuje nebo je rozpracován. Objevují se i případy, kdy obě dokumentace jsou v daném území pořizovány souběžně. Otázky kdo, kdy a jak má vstupovat do jednání, poskytovat a vzájemně projednávat, případně korigovat

své návrhy a především být informován o specifikách vzniku obou dokumentů, posloužily jako další argumenty pro vznik této aktualizované příručky.

Název příručky byl zjednodušen na „**Koordinace územních plánů a pozemkových úprav**“.

Obsah příručky

Ve které fázi procesu pořizování územního plánu nebo zpracování pozemkových úprav je třeba vstoupit do jednání a koordinovat své návrhy s „druhou stranou“ – to má být hlavním přínosem příručky. Její obsah tedy vypadá následovně:

1. Úvod

Stručná informace o důvodech vzniku aktualizované příručky po 10 letech. V plánu společných zařízení pozemkových úprav a ve vymezení veřejně prospěšných staveb a veřejně prospěšných opatření v územním plánu jsou vyjádřeny veřejné zájmy pro další rozvoj území. Příručka bude sloužit obcím, úřadům územního plánování, pozemkovým úřadům, projektantům obou dokumentů, dotčeným orgánům i veřejnosti.

2. Hlavní problémy koordinace územních plánů a pozemkových úprav

Oba nástroje jsou zde srovnány z hlediska časového horizontu, obsahu a podrobnosti zpracování, formy projednání a odsouhlasení. Zatímco územní plán řeší koncepčně celé území obce, pracuje s plochami a koridory, jeho platnost je deset až dvacet let a projednává se s dotčenými orgány a s veřejností, pozemkové úpravy mají platnost desítky let, řeší obvykle jen obvod pozemkových úprav v rámci jednoho katastrálního území, pracují v podrobnosti parcel a nezbytný je souhlas všech vlastníků pozemků.

3. Koordinace územních plánů pozemkových úprav v platných zákonech

Koordinace obou dokumentů je naznačena v ZoPÚ. V SZ lze nalézt pouze zmínku o vztahu pozemkových úprav v regulačním plánu.

4. Pořizování územních plánů a zpracování návrhu pozemkových úprav

Protože projektanti a pořizovatelé územních plánů nemají dostatečné znalosti o procesu pozemkových úprav a nejinak je tomu i na straně opačné, jsou ve dvou po sobě následujících shodně členěných kapitolách popsány procesy pořizování a zpracování (v případě KPÚ i realizace) obou plánovacích nástrojů. Průběh každého z obou procesů je popsán v tabulce, za níž vždy následuje seznam klíčových pojmů.

5. Uzlové body koordinace pozemkových úprav

Jde o klíčovou kapitolu celé publikace. Kapitola 5 rozebírá bod po bodu vzájemnou návaznost a koordinaci územních plánů a pozemkových úprav ve čtyřech nejčastějších případech následnosti jejich vzájemného zpracování. Podstatou této kapitoly je položení důrazu na znalosti specifik obou procesů a na trvalou vzájemnou komunikaci jejich pořizovatelů, projektantů, orgánů obce, vlastníků a dalších účastníků. Z kapitoly vyplývá mimo jiné poznatek, jak velmi potřebné a mnohdy nezbytné je pořizování územních studií zaměřených např. na protierozní a protipovodňovou ochranu, jakož i na řešení dalších, krajinářských aspektů území.

Jsou zde představeny **čtyři základní typy posloupnosti pořizování obou nástrojů**. Tedy:

5.1 V řešeném území existuje platný územní plán, zpracovává se návrh pozemkových úprav

- Územní plán je využit jako závazný podklad pro návrh plánu společných zařízení.
- Projektant PÚ upřesní lokalizaci záměrů staveb a opatření v nezastavěném území obsažených v ÚP s ohledem na vlastnické vztahy a na podrobnější znalosti o území, které má k dispozici.
- Projektant PÚ dle potřeby spolupracuje s projektantem ÚP.

V případě, že se plán společných zařízení významně odchyluje od ÚP, je třeba pořídit změnu.

5.2 V řešeném území existují pozemkové úpravy zapsané do katastru nemovitostí, pořizuje se územní plán

- Projektant ÚP převezme a zpracovává plán společných zařízení PÚ do návrhu ÚP.
- Projektant ÚP dle potřeby spolupracuje s projektantem PÚ.

5.3 V řešeném území jsou současně s územním plánem zpracovávány pozemkové úpravy

- Na základě vzájemné dohody je **schválen systém vzájemné spolupráce při souběžné práci na obou dokumentacích**.
- Vedle toho, že projektanti ÚP a PÚ společně a koordinovaně využívají ÚAP, **provádějí koordinovaně doplňující průzkumy a konzultují problémy na pravidelných pracovních jednáních**.
- Koncepce uspořádání krajiny ÚP je zpracována v koordinaci s projektantem PÚ.
- Plán společných zařízení PÚ je zpracován v koordinaci s projektantem ÚP.

5.4 V řešeném území je pořizován územní plán s ohledem na budoucí zpracování pozemkových úprav

- Projektant ÚP se v doplňujících průzkumech a rozbořech podrobněji zaměřil na nezastavěné území.
- **Projektant ÚP vymezení skladebné části ÚSES, cesty, poldry apod. natolik obecně (formou osy, plochy či širšího koridoru), aby je projektant PÚ pak mohl umístit definitivně s ohledem na vlastnic-**

ké vztahy a přírodní podmínky. Bude-li tímto způsobem dosaženo shody PÚ s ÚP, není pak nezbytné pořizovat změnu ÚP.

- ÚP pořízené před 1. 1. 2007 ztrácejí po 31. 12. 2015 platnost. **Nově pořizované ÚP by již tedy měly zohledňovat budoucí pořízení PÚ a koordinaci s nimi dle této příručky.**
- Pokud by se měly zahajovat PÚ v obci, která již platný ÚP do roku 2015 má, je s ohledem na pozdější snadnější koordinaci obou dokumentů žádoucí pořídit požadovanou úpravu ÚP v součinnosti s PÚ dle kapitoly 5.3 této příručky.

Všechny čtyři varianty jsou pak představeny v jednotlivých fázích vzniku obou nástrojů, kdy v každé z nich jsou definovány a v textu tučně zvýrazněny tzv. **uzlové body vzájemné koordinace**. Ty mají přispět k lepší koordinaci při respektování specifik obou procesů a umožnit tak postupnou realizaci jejich záměrů.

6. Závěr

Stručné zhodnocení přínosu příručky a výzva čtenářům k jejímu připomínkování.

7. Použité zkratky

Abecední seznam všech v textu použitých zkratk.

8. Literatura

Seznam související odborné literatury včetně webových odkazů.

9. Právní předpisy

Seznam všech souvisejících právních předpisů.

10. Přílohy

Ve dvou hlavních kapitolách příloh jsou popsány podrobně oba plánovací nástroje – územní plán a pozemkové úpravy. Jde hlavně o definování jejich cílů, postupu zpracování a vymezení působnosti.

Oponentury a prezentace příručky

Finální verze příručky zpracovaná ve tvůrčím kolektivu ÚÚR a VÚMOP byla zaslána v závěru roku celkem deseti oponentům reprezentujícím pořizovatele, projektanty i teoretiky v oblasti územního plánování a pozemkových úprav. Ti své posudky zpracovali do konce ledna. Jejich připomínky byly dle možností zohledněny a zapracovány. Příručka byla vyvěšena 1. června 2010 na stránkách Ústavu územního rozvoje. Její případné vydání tiskem bude následovat dle zájmu odborné veřejnosti v roce 2011.

Závěr

Územní plány a pozemkové úpravy jsou zpracované svébytné dokumenty se zásadním vlivem na charakter území našeho státu. Každý z nich je ve svém působení nenahraditelný, současně však existuje prostor, v němž se oba dokumenty prolínají a je nezbytné jim vymezit jejich specifické role a působnost. O nutnou vzájemnou koordinaci obou nástrojů a určení jejich pravidel se pokouší tato příručka.

Přesto je zřejmé, že problémy plánování nezastavěného území nejsou vy-

mezením koordinace územních plánů a pozemkových úprav vyřešeny. Ve hře stále zůstává možná koordinace pozemkových úprav s regulačním plánem. Rovněž bude nutno vymezit vztah obou nástrojů k nově navrhovanému krajinnému integrovanému plánu rozvoje (KIPR) koncipovanému Ministerstvem životního prostředí. Podoba tohoto strategického dokumentu ověřovaného v současnosti MŽP na pilotním projektu zřejmě není dosud definitivní.

Lze očekávat, že lepší koordinace všech zmíněných nástrojů se pozitivně odrazí v péči o krajinu a v její následné podobě.

Na zpracování této metodické příručky se kromě autora tohoto článku podílely Ing. arch. Jana Hurníková a Ing. arch. Naděžda Rozmanová z Ústavu územního rozvoje a Ing. Jana Podhrázská, PhD. a Ing. Mgr. Dagmar Stejskalová z Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy. S dvěma posledně jmenovanými kolegyněmi se autor tohoto článku podílel na přípravě příspěvku podobného obsahu „Koordinace územního plánování a pozemkových úprav v nové metodické příručce“, který vyšel v červenci 2010 v časopise Pozemkové úpravy. Na obsahu příručky se lektorsky a konzultačně podíleli ještě někteří další odborníci z oboru územního plánování a pozemkových úprav.

Článek vznikl za podpory řešení VZ MZE 0002704902, Projektu P 04.

*Ing. Igor Kyselka, CSc.
Ústav územního rozvoje*

*Ing. Jana Podhrázská, Ph.D.
Ing. Mgr. Dagmar Stejskalová*

Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v. v. i.